

Maurice

E. M. Forster

Maurice

Traducció de **Montserrat Abelló**

Navoia

Primera edició

Octubre de 2022

Publicat a Barcelona per Editorial Navona SLU

Navona Editorial és una marca registrada de Suma Llibres SL

Aribau 153, 08036 Barcelona

navonaed.com

Direcció editorial Ernest Folch

Edició Laia Farrés

Disseny gràfic Alex Velasco i Gerard Joan

Maquetació i correcció Digital Books

Paper tripa Oria Ivory

Tipografies Heldane i Studio Feixen Sans

Distribució a Espanya UDL Libros

ISBN 978-84-19311-30-6

Dipòsit Legal B 13355-2022

Impressió Romanyà-Valls, Capellades

Imprès a Espanya

Títol original *Maurice*

© The Provost and Scholars of King's College, Cambridge, 1971

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició: Editorial Navona SLU, 2022

© de la traducció revisada: Montserrat Abelló, 1987, 2022

Navona dona suport al copyright i a la propietat intel·lectual. El copyright estimula la creativitat, produeix noves veus i crea una cultura dinàmica. Gràcies per confiar en Navona, comprar una edició legal i autoritzada i respectar les lleis del copyright, evitant reproduir, escanejar o distribuir parcialment o totalment qualsevol part d'aquest llibre sense el permís dels titulars. Amb la compra d'aquest llibre, ajudeu els autors i Navona a continuar publicant.

Índex

Primera part	9
Segona part	73
Tercera part	141
Quarta part	207
<i>Nota final</i>	267

Començada el 1913
Acabada el 1914
Dedicada a temps millors

PRIMERA PART

Una vegada a l'any tota l'escola anava a fer una passejada; és a dir, els tres mestres hi prenien part juntament amb tots els nois. Generalment era una sortida agradable; tots l'esperaven amb alegria, s'oblidaven velles renyines i tothom es comportava amb naturalitat. A fi que no afectés la disciplina, solien fer-la abans de les vacances, quan ser permissiu ja no pot fer cap mal, i de debò s'assemblava més a una festa a casa que a l'escola, ja que Mrs. Abrahams, la dona del director, els donava la benvinguda al lloc on prenien el te, juntament amb algunes dames amigues seves, i es mostrava acollidora i maternal.

Mr. Abrahams era un mestre de la vella escola. No donava cap importància al treball ni als esports, però alimentava els nois bé i vigilava el seu comportament. La resta ho deixava als pares, i no s'entretenia a pensar què era el que els pares esperaven d'ell. Tot felicitant-se'n mútuament, els nois passaven a una escola privada de secundària, plens de salut però retardats en els estudis, a punt de rebre sobre el seu cos indefens les primeres envestides de la vida. Es podria parlar força a favor de l'apatia en l'educació, però, a la llarga, als deixebles de Mr. Abrahams, no els anava pas malament, es convertien en pares arribat el moment i en alguns casos li enviaven els fills. Mr. Read, el seu ajudant més jove, era un mestre de la mateixa mena, però més toix, mentre que Mr. Ducie, el més vell, actuava d'agent estimulante i evitava que tots acabessin per adormir-s'hi.

No els agradava gaire, però sabien que els era necessari. Mr. Ducie era un home capaç que, tot i ser ortodox, es mantenia en contacte amb el món i sabia veure els dos costats de les coses. No servia per a tractar amb els pares ni amb els nois més lents, però era bo per als cursos més avançats i fins i tot havia aconseguit que alguns dels seus deixebles obtinguessin beques. Tampoc no li mancaven dots d'organitzador. I Mr. Abrahams, tot fent veure que manava i que es decantava per Mr. Read, deixava que Mr. Ducie fes el que volgués i va acabar per associar-s'hi.

Mr. Ducie sempre tenia alguna cosa al pensament. Aquella vegada era Hall, un dels nois més grans que estava a punt de deixar-los per entrar a una escola privada de secundària. Volia tenir-hi una conversa «a fons» durant la sortida. Els seus col·legues no hi estaven massa d'acord perquè això volia dir més feina i el director li remarcà que ja havia parlat amb Hall i que el noi preferiria fer aquella última passejada amb els seus amics. Això era probable, però Mr. Ducie mai no deixava de fer el que ell considerava correcte. Va somriure i no va dir res més. Mr. Read sabia què significava aquell «a fons», ja que, quan feia poc que es coneixien, havien tocat cert tema d'una manera professional. A Mr. Read, no li semblà bé. «Terreny perillós», va dir. El director no en va saber res ni tampoc li hauria agradat assabentar-se'n. En dir adeu als seus deixebles quan tenien catorze anys, oblidava que ja eren homes. Per ell constituïen una saga perita i completa, com els pigmeus de Nova Guinea, els «meus nois». I encara eren més fàcils d'entendre que els pigmeus, perquè mai no es casaven i gairebé mai no morien. Celibataris i immortals, passaven en una llarga corrua davant d'ell i el seu gruix variava de vint-i-cinc a quaranta.

—No veig quina utilitat tenen els llibres sobre educació. Els nois ja hi eren abans que ningú hi pensés.

Mr. Ducie somreia en sentir-lo, impregnat com estava d'evolucionisme.

Deixem-ho i anem als nois.

—Senyor, puc agafar-li la mà... Senyor, m'ho va prometre... —Havien agafat les dues mans de Mr. Abrahams i també les de Mr. Read—. Oh, senyor, ho ha sentit? Es pensa que Mr. Read té tres mans!

—No és cert, he dit «dits». Enveja! Enveja!

—A veure si acabeu d'un cop!

—Senyor!

—Me'n vaig a passejar amb Hall tot sol.

Hi hagueren exclamacions de desil·lusió. Els altres mestres, en veure que no hi havia res a fer, varen cridar el grup de nois i els conduïren a la vora dels penya-segats cap a les dunes. Hall, triomfant, es posà al costat de Mr. Ducie, però sentia que ja era massa gran per donar-li la mà. Era un noi grassonet i bufó no gens remarcable. En això s'assemblava al seu pare, que també havia format part d'aquella processó vint-i-cinc anys enrere, n'havia desaparegut per entrar a una escola privada de secundària, s'havia casat i havia tingut un fill i dues filles i feia poc que havia mort d'una pulmonia. Mr. Hall havia estat un bon ciutadà, encara que letàrgic. Mr. Ducie se n'havia volgut assabentar abans de començar el passeig.

—Bé, Hall, esperes un sermonet, oi?

—No ho sé, senyor. Mr. Abrahams ja me n'ha fet un en donar-me *Those Holy Fields*. Mr. Abrahams m'ha regalat uns

botons de puny. Els nois m'han donat tota una col·lecció de segells de Guatemala, fins a dos dòlars. Miri, senyor! Aquests del papagai dalt de la columna.

—Esplèndid, esplèndid! Què et va dir Mr. Abrahams? Et va dir que eres un miserable pecador, espero.

El noi reia. No entenia Mr. Ducie, però sabia que es volia fer el graciós. Se sentia còmode perquè era el seu últim dia a l'escola i encara que no es comportés bé no el renyarien. A més, Mr. Abrahams havia declarat que tindria èxit. «Estem orgullosos d'ell; farà honor a Sunnington» havia vist que deia al començament de la carta que enviava a la seva mare. I els nois l'havien omplert de regals, tot declarant que era valent. Una gran equivocació, perquè no ho era: tenia por de la fosca. Però això ningú no ho sabia.

—Bé, què t'ha dit Mr. Abrahams? —tornà a repetir Mr. Ducie quan arribaren a la sorra. L'amenaçava una llarga conversa i el noi desitjava trobar-se allà dalt a les roques amb els seus amics, però sabia que desitjar és inútil quan un noi es troba amb un home.

—Mr. Abrahams m'ha dit que imités el meu pare, senyor.

—Alguna cosa més?

—Que mai no he de fer res que pugui avergonyir la meua mare, si ella em veiés fer-ho. Així, mai no es pot fer cap malifeta, i que l'escola on aniria ara seria ben diferent d'aquesta.

—Mr. Abrahams et va dir com, de diferent?

—Amb tota mena de dificultats; més com el món.

—Et va dir com és el món?

—No.

—Li ho vas preguntar?

—No, senyor.

—Això no fou pas gens raonable per part teua, Hall. Les coses s'han d'aclarir. Mr. Abrahams i jo som aquí per contestar

les vostres preguntes. Com suposes que és el món, el món de la gent gran?

—No ho sabria dir. Soc un noi —va dir, molt sincerament—. Són molt traïdors, senyor?

A Mr. Ducie, això el divertí i li preguntà quins exemples de traïdoria havia vist. Ell va contestar que els grans no deixaven de ser amables amb els nois, però va preguntar si no era cert que sempre s'estaven enganyant els uns als altres. Tot perdent el posat d'escolar, va començar a parlar com una criatura i es tornà fantasiós i divertit. Mr. Ducie es va ajeure a la sorra per escoltar-lo, encengué la pipa i es mirà el cel. El balneari on vivien es trobava lluny rere d'ells i la resta de l'escola un tros endavant. Era un dia gris sense gens de vent, sense que gairebé es distingís el sol dels núvols.

—Vius amb la teva mare, oi? —el va interrompre, en veure que el noi havia guanyat confiança.

—Sí, senyor.

—Tens germans més grans?

—No, senyor, solament Ada i Kitty.

—Tens oncles?

—No.

—Així que no coneixes gaires homes?

—La mare té un cotxer i George pel jardí, però és clar, vostè es refereix a senyors. La mare té tres criades que s'ocupen de la casa, però són tan mandroses que no volen sargir les mitges d'Ada. Ada és la meva germaneta gran.

—Quants anys tens?

—Catorze i tres quarts.

—Bé, ets un pobre petit ignorant. —Tots dos rigueren. Després d'una pausa va dir—: Quan jo tenia els teus anys, el meu pare em va dir una cosa que em va ser molt útil i em va

ajudar molt. —Això no era cert, el seu pare mai no li havia dit res. Però necessitava un preludi pel que anava a dir.

—És cert, senyor?

—Vols que et digui què era?

—Sí, si us plau.

—Et parlaré durant uns moments com si jo fos el teu pare, Maurice! T'anomenaré pel teu nom de debò. —Aleshores, amb gran senzillesa i amabilitat, l'apropà al misteri del sexe. Li va parlar del mascle i la femella creats per Déu al començament, a fi que la terra fos poblada, i de l'època en què el mascle i la femella reberen els seus atributs—. Tu t'estàs fent un home, ara, Maurice; és per això que t'ho explico. No és una cosa de la qual te'n pugui parlar la teva mare i no hauries de mencionar-ho a ella ni a cap dama, i si quan vagis a la teva escola nova algun noi t'ho menciona, tu els talles i els dius que ja ho saps. N'havies sabut alguna cosa abans d'ara?

—No, senyor.

—Ni una paraula?

—No, senyor.

Sense deixar de fumar la seva pipa, Mr. Ducie es va alçar, i tot escollint un tros de sorra llisa hi traçà un diagrama amb el bastó.

—Això t'ho farà més fàcil —va dir al noi, que s'ho mirava tot ensopit: no tenia res a veure amb les seves experiències. Es mostrava atent, com és natural quan s'és l'únic a la classe, i sabia que era un assumpte seriós que tenia a veure amb el seu cos. Però no podia relacionar-ho; queia fet a bocins tan bon punt Mr. Ducie ho confegia, com una suma impossible. En va ho intentava. El seu cervell espès no es despertava. La pubertat hi era, però no la intel·ligència, i la virilitat s'endinsava en ell, com li cal fer-ho sempre, en un èxtasi. I és inútil de trencar-lo,

inútil descriure'l per molta ciència i comprensió que s'hi posi. El noi assenteix i és endut altre cop al seu endormiscament, i no en serà atret fins que no li arribi l'hora.

Mr. Ducie, tot i la seva ciència, era comprensiu. De fet potser n'era massa; atribuïa a Maurice sentiments cultes i no s'adonava que o bé no entenia res, o bé l'aclaparava.

—Tot això és un avorriment —va dir— però cal sortir-se'n, no se n'ha de fer cap misteri. Després venen totes les coses bones: l'amor, la vida.

Es mostrava loquaç ja que havia parlat a molts nois d'això abans i sabia la mena de preguntes que li farien. Maurice no preguntava; sols deia: «Ja ho veig, ho veig», i al començament Mr. Ducie temia que no, que no ho veiés. El va examinar i les respostes foren satisfactòries. El noi tenia bona memòria, i així és de curiosa la naturalesa humana, que fins i tot desenvolupa un brot d'intel·ligència, una espuma superficial que responia a la claror incitant de l'home. Al capdavall sí que va fer un parell de preguntes sobre el sexe i hi venien a tomb. Mr. Ducie es va mostrar satisfet.

—És així —va dir—, i ara ja no cal que te n'estranyis ni t'hi capfiquis.

L'amor i la vida romanen i en va parlar mentre caminaven enllà vora aquell mar descolorit. Va parlar de l'home ideal, cast d'ascetisme. Va fer un esbós de la glòria de la dona. Com que ell mateix estava a punt de casar-se, es mostrava més humà i els ulls se li encenien rere les ulleres gruixudes. Se li envermelliren les galtes. Estimar una dona plena de noblesa, protegir-la i servir-la, explicava al noi, és la corona de la vida.

—No ho pots entendre ara, però ja ho entendràs algun dia, i quan ho arribis a comprendre, recorda aquest vell i pobre pedagog

que t'hi encamina. Tot es conjumina, tot, i Déu en el cel. Tot és com ha de ser en el món. Mascle i femella! Oh, meravellós!

—Crec que no em casaré —va dir Maurice.

—En aquest mateix dia deu anys enllà, us convido a tu i a la teva dona a dinar amb la meva dona i jo. Ho acceptes?

—Oh, senyor! —va exclamar tot somrient.

—Hem fet un pacte, doncs! —Si més no era una bona manera de posar-hi punt final. Maurice se'n sentia afalagat i va començar a pensar en el matrimoni. Però mentre s'anaven relaxant Mr. Ducie s'aturà i es posà la mà a la galta com si tots els queixals li fessin mal. Es girà, guaità enrere i contemplà aquella llarga extensió de sorra.

—No he esborrat aquells diagrames infernals —va dir molt lentament.

A l'altre extrem de la badia hi havia unes persones que els seguïen, caminant com ells a la vora del mar. Arribarien sens dubte al lloc on Mr. Ducie havia fet aquells dibuixos del sexe, i un dels passejants era una dama. Va córrer cap allà suant d'angúnia.

—Senyor, no passarà res, oi? —cridava Maurice—. La marea puja i ho esborrarà.

—Mare meva... gràcies a Déu... que puja la marea.

I, de sobte, durant un breu instant, el noi el menystingué. «Mentider —va pensar—. Menteixes i ets covard, no me n'has dit res». Aleshores la foscor el tornà a cobrir, l'atàvica foscor que no és eterna i cedeix al seu mateix i dolorós despertar.

II

La mare de Maurice vivia prop de Londres, en un xalet confortable enmig dels pins. Allí havien nascut ell i les seves germanes

i des d'allí el seu pare havia anat cada dia a la feina i n'havia tornat. Gairebé l'abandonaren quan hi construïren l'església a prop, però aviat s'hi van acostumar, com a tot, i fins i tot els semblà avantatjós. L'església era l'únic lloc on anava Mrs. Hall, ja que les botigues els ho enviaven tot. L'estació tampoc no era lluny, ni l'escola, passablement bona, on anaven les noies. Era un lloc ple de facilitats, on no s'havia de lluitar per res i on l'èxit no es distingia del fracàs.

A Maurice, li agradava la seva llar, i reconeixia que la seva mare era el geni que la presidia. Sense ella no hi hauria cadires confortables ni menjar ni jocs fàcils, i li agraïa que li donés tantes coses i se l'estimava. També s'estimava les seves germanes. Quan ell arribava sortien corrent proferint crits d'alegria, l'ajudaven a treure's l'abric i el deixaven llençat a terra al rebedor, perquè el recollissin les criades. Era bonic ser el centre d'atracció i fer-se veure parlant de l'escola. Van admirar els seus segells de Guatemala, i també els *Those Holy Fields* i una fotografia de Holbein que li havia regalat Mr. Ducie. Després de prendre el te, el temps s'aclarí i Mrs. Hall es calçà les botes de pluja i va sortir a passejar amb ell per la propietat. Anaren fent-se petons i parlant sense sentit.

—Morrie...

—Mareta...

—Ara he de fer que el meu Morrie s'ho passi bé.

—On és George?

—Quin informe tan esplèndid el de Mr. Abrahams. Diu que li recordes el teu pobre pare... Bé, ara què farem aquestes vacances?

—Aquí és on més m'agrada.

—Estimat xicot... —l'abraçava amb més afecte que mai.

—No hi ha res com a casa, com troba tothom. Sí, tomàquets —li agradava recitar els noms de les verdures—. Tomàquets, raves, bròquil, cebes.

—Tomàquets, bròquil, cebes, patates vermelles i patates blanques —mussitava el noiet.

—Bulbs de naps.

—Mare, on és George?

—Ens va deixar la setmana passada.

—I per què ha marxat? —va preguntar.

—S'havia fet massa gran. Howell sempre canvia els nois cada dos anys.

—Oh!

—Naps —seguia dient ella—, altre cop patates i remolatxa. Morrie, què et sembla si féssim una visita al teu avi i a la teva tia Ida si és que ens conviden? Vull que tinguis unes vacances ben bones, fill. Has estat tan bo i Mr. Abrahams és un home excel·lent. Saps, el teu pare també hi va anar, a la teva escola, i ara t'enviarem al mateix internat on va estudiar ell, a Sunnington, perquè creixis i siguis com el teu estimat pare en tot.

Un sanglot l'interrompé.

—Morrie, fill meu.

El noiet plorava.

—Fillet meu, què et passa?

—No ho sé..., no ho sé...

—Per què, Maurice...?

Ell feia que no amb el cap. Se sentia dolguda pel seu fracàs en no fer-lo feliç i va esclafir a plorar també. Les noies sortiren corrent tot exclamant:

—Mare, què li passa a Maurice?

—Oh, no —bramava ell—, Kitty, ves-te'n.

—Està esgotat —deia Mrs. Hall. Era la seva explicació per a tot.

—Estic esgotat.

—Anem a la teva habitació, Morrie. Oh, el meu estimadet, això és realment massa terrible.

—No, ja estic bé —serrava les dents, i aquella gran càrrega de pena que l'havia aclaparat, en pujar a la superfície, tornava a enfonsar-se. Sentia com se li anava endinsant dins el cor fins a deixar de ser-ne conscient—. Ja estic bé —mirava al seu voltant amb fermesa i s'eixugava els ulls—. Crec que m'agradaria jugar a les dames.

Encara no n'havien col·locades les peces, que ja parlava com abans. Aquell col·lapse infantil ja li havia passat.

Va guanyar a Ada, que l'adorava, i a Kitty, que no el volia, i després va sortir corrent al jardí per veure el cotxer.

—Com esteu, Howell. Com es troba Mrs. Howell? —i va continuar parlant en to protector, diferent del que usava quan parlava amb gent com la seva. Aleshores, tot canviant de to—: És aquest el nou noi del jardí?

—Sí, senyoret Maurice.

—George era massa gran?

—No, senyoret Maurice. Volia trobar un lloc millor.

—Oh, vols dir que ell mateix es va acomiadar?

—Això mateix.

—La mare m'ha dit que era massa gran i que l'havíeu despatxat.

—No, senyoret Maurice.

—Les meves pobres piles de llenya n'estaran contentes —va dir Mrs. Howell. Ja que Maurice i el noi que abans treballava al jardí solien jugar-hi.

—Les piles de llenya són de la mare i no seves —va dir Maurice i entrà cap a casa.

Els Howell no se'n sentiren ofesos, tot i que l'un i l'altre feren veure que ho estaven. Havien estat criats de tota la vida i els agradava que els senyors fossin esnobs. «Ja comença a donar-se aires —explicaven a la cuinera—. És més aviat com el seu pare».

Els Barry, que hi anaren a sopar, foren de la mateixa opinió. El Dr. Barry era un vell amic, o més ben dit un veí de la família, i s'interessava discretament per ells. No hi havia ningú que pogués interessar-se de debò pels Hall. Kitty li agradava, hi havia senyals de força en ella, però les noies ja eren al llit i ell mateix va dir a la seva muller, després, que Maurice també hi hauria d'haver estat.

—I quedar-s'hi tota la vida. Com ho farà. Igual que el seu pare. De què serveixen gent així?

Quan Maurice se'n va anar a dormir, ho feu amb recança. Aquella cambra sempre l'esfereïa. Havia estat tot un home aquell vespre, però aquella coneguda sensació l'envaï tan bon punt la mare el besà en donar-li la bona nit. El problema li venia d'aquell mirall. No li feia res veure-hi la seva cara dins, ni l'ombra que projectava en el sostre, però el que sí que el molestava era percebre la seva pròpia ombra projectada en el sostre reflectir-se en el mirall. Col·locaria l'espelma de tal manera que evités aquella combinació, i es prometé tornar-la a posar en aquell lloc, tot sentint-se immobilitzat pel terror. Sabia el que era, no és que li recordés res d'horrible, però tenia por. Finalment va acabar per apagar l'espelma d'un cop i ficar-se d'un bot al llit. La foscor de debò no li feia gaire basarda, però aquella cambra tenia, encara, el defecte de trobar-se davant d'un llum del carrer. En les nits més bones, la llum hi penetrava a través de les cortines sense

crear cap alarma, però, de vegades, taques com calaveres queien sobre els mobles. El cor li batejava violentament i jeia terroritzat, tenint tan a prop tots els de casa.

Mentre obria els ulls per veure si les taques s'havien fet més petites, es recordà de George. Alguna cosa es remogué en les fondàries insondables del seu cor. Murmurava «George, George». Qui era George? Ningú, tan sols un vulgar criat. La mare, Ada i Kitty eren molt més importants. Però era massa cadell per a discutir-ho. Ni tan sols sabia que quan sucumbia a aquest dolor vencia els espectres i s'adormia.

III

Sunnington va ser el pas següent en la carrera de Maurice. El va passar sense cridar l'atenció. No era bo per al treball, tot i que era millor del que pretenia, ni tampoc colossal en els jocs. Si la gent s'hi fixava, els agradava, ja que tenia un rostre obert i amical i responia quan li feien cas; però n'hi havia tants, de nois com ell. Formaven l'espina dorsal de l'escola i no ens podem pas fixar en cada vèrtebra. Feu les coses de costum: el deixaren sense sortir; li aplicaren càstigs corporals un cop; i va passar d'un curs a l'altre, tot seguint l'estudi dels clàssics, fins que s'afiançà d'una manera precària en arribar al sisè curs i esdevingué cap de monitors del seu grup i, més endavant, prefecte d'un dels casals de l'escola i un del grup dels quinze primers. Encara que matusser, era fort i físicament atrevit. Al criquet no era pas bo. Havent sofert bromes pesades durant el primer any escolar, les feia als altres quan els veia tristos o dèbils, no perquè fos cruel, sinó perquè era el que s'estilava. En una

paraula, era un mediocre, dins d'una escola mediocre, i hi deixà una tènue, però favorable impressió. «Hall? Espera un moment, qui era Hall? Ah, sí, ja ho recordo; sí, bastant bo.»

Sota de tot això, se sentia espaiat. Havia perdut la precoç claredat de l'infant que transfigura i s'explica l'univers, oferint-se respostes de miraculosa comprensió i bellesa. «De les boques d'infants i nadons...» Però no de la boca d'un noi de setze anys. Maurice ja no recordava no haver tingut sexe i sols s'adonava en la maduresa que clares i justes havien d'haver estat les sensacions dels seus primers anys. S'enfonsava més enllà d'elles ara, ja que s'endinsava en la vall de l'ombra de la Vida, que es troba entre les muntanyes menys importants i les més grans, i ningú no pot sortir d'allí sense haver-ne respirat les seves boires. I hi caminà a cegues més temps que la majoria dels nois.

Quan tot és fosc i per a realitzar, allò que hi té més similitud són els somnis. Maurice en va tenir dos a l'escola, que ens l'interpretaran.

En el primer somni se sentia molt enutjat. Jugava a futbol contra un ésser indescriptible, la presència del qual el ressentia. Va fer un esforç i aquest ésser es va convertir en George, el noi jardiner. Però havia d'anar amb compte o reapareixeria. George anava en direcció a ell tot nu i saltava per damunt de piles de llenya. «Em tornaré boig si ara va per mal camí», va dir Maurice, i just en el moment que es trobaren, això s'esdevingué i una cruel decepció el despertà. No ho va relacionar gens amb l'homilia de Mr. Ducie, encara menys amb el seu segon somni, però va pensar que emmalaltiria i, després d'això, que, d'alguna manera, era un càstig per alguna cosa.

El segon somni era més difícil d'explicar. No hi passava res. A penes hi veia un rostre, a penes hi sentia una veu que li deia:

«Aquest és el teu amic» i aleshores ja tot havia passat; l'omplia, però, de bellesa i li ensenyava què era la tendresa. Podria haver mort per un amic com aquell i hauria permès que un amic com aquell morís per ell. Podien fer qualsevol sacrifici l'un per l'altre i el món no hi comptava per a res, ni la mort, ni la distància ni l'enuig podia separar-los; perquè «aquest és el meu amic». Poc després d'això el confirmaren i va tractar de convèncer-se que aquell amic era Crist. Però Crist tenia una barba ronyosa. Potser era un déu grec, com aquells que il·lustren els diccionaris de les llengües clàssiques? Més probable, però encara ho era més que fos només home. Maurice es va prohibir seguir investigant aquell somni. El va arrossegar tot el temps que el va voler seguir al llarg de la seva vida. Mai no coneixeria aquell home ni tornaria a escoltar la seva veu; tanmateix esdevingué més real que res del que coneixia, i de fet així ho seria...

—Hall! Somniant altre cop! Cent línies!

—Senyor... oh! Datiu absolut.

—Somniant altra vegada. Massa tard.

... el conduiria de nou a ple dia i deixaria caure una cortina. Aleshores tornaria a embeure's aquell rostre i aquelles quatre paraules, i n'emergiria cobejós de tendresa i de desig de ser amable amb tothom, perquè el seu amic ho volia, i de ser bo a fi d'agradar més al seu amic. En certa manera el sofriment es barrejava amb aquesta alegria. Li semblava tan cert que tenia un amic com que no en tenia i buscava llocs solitaris per a les llàgrimes, atribuint-les a les cent línies.

La vida secreta de Maurice podem entendre-la ara; era en part brutal, en part ideal, com els seus somnis.

En desenvolupar-se-li el cos, tot seguit es va tornar obscè: suposava que li havia caigut una mena de maledicció, però no

podia fer-hi res, ja que fins i tot en rebre la comunió la ment se li omplia de pensaments obscens. El to de l'escola era el de la puresa, és a dir, just abans que ell hi arribés, hi havia hagut un escàndol terrorífic. L'ovella negra fou expulsada i a la resta se'ls disciplinava durant tot el dia i se'ls vigilava de nit, així que, per sort o dissort seva, va tenir poquíssimes oportunitats de bes-canviar experiències amb els companys. Es delia per conèixer obscenitats, però se n'assabentava de poques i hi contribuïa menys encara, i les seves indecències més fortes eren en solitari. Els llibres, a la biblioteca de l'escola, eren immaculats, però a casa l'avi li caigué a les mans un *Marcial* sense expurgar i s'hi submergí amb les orelles que li cremaven. De pensaments, en tenia una petita col·lecció de ben bruts. D'actes, en desistí un cop passada la novetat, en trobar que li produïen més fatiga que no pas plaer.

Tot això, si és que es pot entendre, s'esdevenia en una mena d'èxtasi. Maurice s'havia adormit en la Vall de l'ombra, molt més avall dels cims de les muntanyes a banda i banda, i ho ignorava, com també que els seus companys hi dormien, d'una manera ben semblant.

L'altra part de la seva vida semblava infinitament lluny de l'obscenitat. A mesura que adquiria importància a l'escola, va començar a crear-se tota una religió al voltant d'algun altre noi. Quan aquest noi, ja fos més jove o més gran que ell, era al davant, es posava a riure ben fort, parlava d'una manera absurda i era incapaç de treballar. No s'atrevia a ser amable, això no es feia, encara menys a expressar la seva admiració amb paraules. I la persona adorada se'n desempallegava aviat i ell en sortia desfet i emmurriat. Tanmateix tenia les seves revenges. Hi havia d'altres nois que de vegades l'adoraven i, quan se n'adonava,

també se n'apartava. En una ocasió l'adoració va ser mútua, ambdós es deliren sense saber per què, però el resultat va ser el mateix i es barallaren al cap de pocs dies. Tot el que va quedar d'aquell caos va ser aquell sentiment de bellesa i tendresa que havia sentit per primera vegada en un somni. I que va créixer amb els anys, com les plantes que s'emplenen de fulles sense que hi aparegui cap flor. Quan ja s'acabava la seva educació a Sunnington el creixement s'aturà. Hi hagué una frenada, un silenci en aquell procés complex, i el jove, molt tímidament, va començar a mirar al seu entorn.

IV

Ja gairebé tenia dinou anys.

Estava dret a la tarima el dia de la repartició de premis i recitava una oració grega que ell mateix havia compost. La sala era plena de nois i pares, però Maurice fingia que s'adreçava a la conferència de la Haia i els feia veure la follia dels seus procediments. «Quina estupidesa la d'aquest *O andres Europaiaici* en parlar d'abolir la guerra? Per què? No és Ares el fill del mateix Zeus? A més, la guerra enforteix amb l'exercici els vostres cossos, no els debilita com els dels meus contraris». El grec era infecte. Maurice havia obtingut el premi pels seus pensaments, ben justet, però. El professor que l'havia examinat li havia regalat un punt perquè se n'anava i era un xicot respectable i, a més, aniria a Cambridge i tindria els llibres que li havien regalat als prestatges de la seva biblioteca i seria una bona propaganda per a l'escola. Així que li entregaren la *Història de Grècia* de Grote, enmig d'una tremenda ovació. En retornar al seu